

**Provokace jako filosofická metoda [ad: Ladislav Hejdánek, Úvod do filosofování, Praha 2012]**

**Jan Hron**

in: Respekt, 23, 2012, n. 20, p. 63

in: Respekt, 23, 2012, č. 20, str. 63 (14. 5.)

♦ recenze, česky, vznik: 2012 ♦ web

♦ review, Czech, origin: 2012 ♦ web

## PROVOKACE JAKO FILOSOFICKÁ METODA

*Ladislav Hejdánek: Úvod do filosofování; Praha: OIKOYMENH 2012*

*in: Respekt 20/2012*

---

Hejdánkova nově vydaná kniha se nejmenuje Úvod do filosofie, ale do filosofování – což není náhoda. Nejde totiž o nějaké ucelené a uhlažené pojednání o základních, dějinami prověřených filosofických tématech. Důraz je tu kladen na proces filosofického myšlení – jistěže hejdánkovského. V jeho základech není ochota zařadit se do nějakého zavedeného filosofického proudu, ochota citovat a nechat se citovat. V Hejdánkovi je naopak až urputná snaha sestoupit k samým základům filosofie, k filosofické „abecedě“, prověřit tradované myšlenkové koncepce, nebát se některé odmítnout jako mylné a proklesťovat myšlení nové cesty.

Hejdánkovo filosofování je proto nutně provokativní, ať už se zabývá tím, co je to třeba událost, subjekt, etika nebo pravda. Provokativní je pojetí náboženství jakožto poslední fáze mýtu: s náboženstvím je konec, stejně jako byl před dvěma tisíci lety konec s mýtem. Provokativní je tvrzení, že „ne-předmětné“ skutečnosti, kterým říkáme Bůh či pravda, nemají charakter subjektu, či dokonce osobnosti. Provokativní je myšlenka, že čas neplyne jen z minulosti do budoucnosti, ale také naopak, a že minulost není neměnná. Atd. atd.

Celou knihou se ovšem prolíná provokace hlavní: kdo je to vlastně filosof. Hejdánek vystupuje jednoznačně proti tomu, jak filosofy chápeme běžně a jak se filosofové sami profilují. Tedy jako svého druhu vědce, kteří pracují v bezpečí akademického ústavu, nimrají se celý život v čistě odborných teoretických problémech a nikdo vlastně neví, za co a proč je platíme. Filosof podle Hejdánka má být významnou, v jistém smyslu dokonce vůdčí společenskou postavou: má být slyšet, ovšem nemá říkat to, co lidé chtějí slyšet. Má ukazovat převládající společenské zřízení, „ducha doby“ či společenskou ideologii jako nedostačující či omezené. Bez ohledu na to, že taková kritika často vyvolá odmítání ze strany vládnoucí moci, případně nařkávání filosofa z kacířství či buřičství. Velmi zjednodušeně řečeno: filosofové si platíme za to, aby nám naši skutečnost ukazovali v pravém světle, i kdyby to byla skutečnost nepříjemná.

Filosofování se zde zkrátka představuje jako disciplína hodně životná, pro život podstatná, která prorůstá celou životní praxí a životu nastavuje nejvyšší myslitelná měřítká. Pro knihu je ostatně příznačné místo vzniku. Hejdánek ji dopsal v roce 1972 v ruzyňské věznici, kam se dostal z politických důvodů. O vězení není v textu ani zmínka, Hejdánkovým myšlenkám přesto dodává na autoritě.

Jan Hron

*Autor pracuje v Knihovně Václava Havla*